

KRESNICA.

Matija Malešič.

Tonček in Micika sedita v temnem kotu ozke čumnate. Na golih tleh sedita in se držita za drobne ročice. Molčita. Molčita, pri srcih pa jima je hudo, hudo, tako neizrečeno hudo.

Skozi okno gleda v čumnato večer z očmi polnimi sočutja. Med železnimi križi gleda v čumnato in se trudi doseči temen kot in pogledati od blizu Tončku in Miciki v obraz. Ves trud je zaman — ne doseže ju. Vse sočutje zlatih oči je zaman — Tonček in Micika ga ne opazita. Kot je temen. Ali vse v temi žarijo na Micikinih trepalnicah sveže solzice kakor biseri na morski obali; vse v temi plamti upornost in srepost iz Tončkovih oči kakor pogled košatega bora med samimi belimi brezami.

Zdajpazdaj prifrfoča skozi stene glasna očetova beseda — in Tonček stisne Micikini ročici tesneje. Zdajpazdaj se priplazi skozi vrata zoprnosladko hihitanje — in Micika se pritiska k Tončku. Zdajpazdaj plane v čumnato zoprnosladka beseda — in v Tončkovih očeh zažari odporneje in bolj srepo. Zdajpazdaj predere stene bučen očetov smeh — in novi biseri zablestijo na Micikinih trepalnicah. —

Prenaglo in nepričakovano je prišlo vse to. Prišlo pa je tudi čisto drugače, kakor so ljudje pravili i o mačehah i o drugih materah.

Na vrtu sta se igrala. Pa je brez sape pritekel sosedov Janezek, ki je že velik in vse zna; pa ju prijel za roke; pa ju vlekel k plotu; pa jima pokazal dve ženi. Ena stara, ena mlada, obe praznično oblečeni. Stara je nosila na glavi velik jerbas. Mlada... mlada pa je bila okinčana ko da gre na velikonočno procesijo: rdeča židana ruža na glavi, pisani trakovi vseh barv okoli vratu, rožnat predpasnik. »Tale,« je pokazal Janezek mlado, »tale bo vajina nova mati. Tale,« pokazal je na staro, »pa nosi v jerbasu belega kruha, potic, mesa, klobas. Na oglede in domenek grešta! Dobro tebi, Tonček! Danes boš jedel bel kruh!« In sama nevoščljivost radi belega kruha je govorila iz njega.

Spogledala sta se.

Nikamor ni sodila ta... ta z rdečo židano ružo. Ne med mačehe, o katerih zna pripovedovati sosedova teta, ne med druge matere, o katerih so jima zadnje čase pripovedovali ljudje in o kateri jima je hotela enkrat govoriti mamica. Stare, dolge, suhe, brezzobe, z očmi polnimi hudobije so mačehe. Ta ni taka! Mačehe režejo pastorkom kruh, ki je pomešan s peskom in skozi katerega se vidi — ta pa pride s polnim jerbasom belega kruha, potic, mesa, klobas! — Druga mati, druga mati?! Da bi mogla biti ta... ta z rdečo židano ružo druga

mati? Enkrat ju je vzela rajnka mamica k sebi na posteljo, ju poljubila kakor prej nikdar nikoli in jima hotela praviti o drugi materi. Njene oči so bile velike in polne žalosti in polne skrbi in polne ljubezni. Saj ni povedala ničesar o drugi materi, le začela je, pa se zjokala tako bridko kakor prej nikdar nikoli. Tedaj nista mislila na drugo mater. Čemu bi mislila, če sta bila pri mamici, ki ju ima tako rada? Kam bi le mogla oditi mamica brez svojega Tončka, brez svoje Micike? Ali ko so zakopali mamico v hladno zemljo, ko se le ni in ni vrnila, ko so začeli ljudje govoriti o drugi materi, sta premišljevala o tem. Kaka le naj bi bila druga mati, če ne taka ko prva?! Ali taka ko prva, ali vsaj podobna, ali pa ... ali pa sploh nobena mati! Mačeha kvečjemu!

Ta ... ta z rdečo židano ruto ne sodi nikamor! Ne med mačehe, še manj med druge matere! Še med tete ne! Teta?! Sosedova Francka se lovi s Tončkom, se igra z Miciko. Ali je mlajša ko ta? Večja je ko ta! Pa da bi rekel Tonček sosedovi Francki teta? Pa da bi ji rekla Micika teta? Saj bi bilo Francke same sram, da bi zardela, če bi ji kdo rekel Vi in še teta povrhul!

Tesnoba jima je legla v srčeca, tesnoba in strah pred nečem nepoznanem, temnem in bridkem. Nista hotela v hišo. Skrila sta se v senico, premišljevala, premišljevala, plakala, plakala, primerjala, primerjala in mislila na mamico. Govorila pa nista, ker sta bili srčeci prepolni strahu in tesnobe.

Mrak ju je s svojimi temnimi očmi prepodil iz senice.

»Ne v hišo!« je rekel Tonček. »Za nič na svetu ne! K sosedovi Francki pojdiva!«

Tedaj je Micika zaplakala tako bridko, da ju je izdala.

Prišel je oče — vesel je bil, kakor ga še nista videla — in ju odvedel v sobo. Miciko je vzел v naročje, jo božal, poljubil, spraševal, kdo ji je kaj žalega storil, da mu že pokaže.

»To sta pa moja ... moja ...« je rekel, ko je vstopil v sobo, položil Miciko na tla, položil obema roke na rame in ju silil k mizi. »Le pojdita k mizi! ... Vsega imamo danes, vsega, vsega! ... Ali ne vidita? ... Belega kruha, potic, mesa, klobas! ... Ta ... tale ... ta teta so vse prinesli! ... No, pojdita k njej! ... Podajta ji ročici! ... Saj vaju ima rada! ... Zelo, zelo rada! ... Pa še rajši vaju bo imela, če ji podasta ročici in jo imata i vidva rada! ...« Pririnil ju je čisto do mize. Tonček se je ustavljal, kolikor je mogel, Micika je jokala, jokala vedno bridkeje.

Tista ... tista z rdečo židano ruto je vstala od mize in rekla: »Kaj se me bojita, malčka?« Hotela ju je pobožati.

»Franckin glas!« je zavpilo v Tončku. In se je skrtil za očeta. Micika je glasneje zajokala.

»Tonček! Micika!« ju je miril oče.

»Saj vaju imam rada, zelo rada! Rada ... rada ko mamica!« Vzela je z mize dva kosa belega kruha in jima ponudila. »Belega kruhka sem vama prinesla! Samo za vaju sem ga prinesla!«

Tonček se je spomnil Janezkove nevoščljivosti. Ko je postrani pogledal v obraz, ki se je sklonil k njemu, se je spomnil Francke. In brez pomisleka je hlastnil po roki, ki mu je ponujala kruh, in je z vso močjo ugriznil v prst.

»As!« je zavpila ženska z rdečo židano rufo, se naglo obrnila k tisti stari, ki je prinesla jerbas, in ji rekla: »Če je tako, pa kar pojdiva!« In je šla proti vratom.

Oče je vzrojil in dvignil roko. Tista stara mu jo je pridržala in rekla: »Nahujskana sta!«

»Nahujskana ... nahujskana! Seveda sta nahujskana! Kakopa, če ne nahujskana?! Ali — jima že izbijem iz trdovratnih glav! V kot!« Naglo ju je prijel in jezno odvedel v čumnato in zaloputnil vrata za njima. —

Prenaglo je prišlo in čisto drugače je prišlo, kakor sta mislila, da pride, če sploh pride.

Molčita in se držita za ročice. Molčita. Le ko plane očetova glasna beseda v čumnato, le ko se priplazi sladkoben smeh do njiju, vztrepečeta. Molčita, pri srcih pa jima je vedno huje.

Misli Tonček: Prav, da sem jo ugriznil! Le kako bi mogla s svojim glasom — ki je čisto Franckin glas — govoriti besede, kakršne je govorila mamica? Le kako bi ga mogla s svojimi očmi — ki so čisto Franckine oči — pogledati, kakor ga je pogledala mamica? Povrh vsega pa si drzne še reči, da naju ima rada ko mamica!

Misli Micika: Mamica, zakaj ste odšli in pustili svojo Miciko tako samo, samo? ...

Misli Tonček: Mačeha da bi bila? Ta z rdečim židanim robcem, s pisanimi trakovi okolu vratu, z rožnatim predpasnikom? Ta mlada z rdečimi, napetimi lici, da bi počila? Ta, ki ponuja bel kruh? Se enkrat bi jo ugriznil!

Misli Micika: Mamica, mamica, kako nama je hudo ... Tolažbe od nikoder, tolažbe nikjer ...

Tonček stoji s svojimi mislimi ob velikanskem prepadu. Ne morejo in ne morejo ga prekoračiti izmučene misli. Zbegane pohite od prepada: Mamica, kaj sem jaz kriv, da se ne vrnete? — Ko sem Vam stekel iz veže in niste čuli mojega krika, ste prihiteli vsi v skrbeh na prag in klicali, klicali svojega Tončka. Tonček pa je poreden, skrije se za drva in molči. »Tonček, Tonček, kje si vendar?« Mamica hiti k vodnjaku in pogleda vanj, hiti v hlev, steče na cesto, išče po dvorišču, glas ji gre na jok. »Za božjo voljo, Tonček, moj Tonček ...«

Tonček je premagan. Dvigne glavo in vzklikne: »Ni ga, Tončka, ni ga...« In zopet skrije glavo. Solze blišče mamici v očeh, ko ga dvigne iz skrivališča, pritisne k sebi in ga poljublja in kara in boža... — Mamica, vrnite se! Nikdar več ne bo Tonček tak, nikdar več ne boste potočili solzice radi njega! Vrnite se, vrnite se!...

Misli Micika: Mamica, mamica, mamica, kaj niste nekoč rekli, da boste pri nas, ko mama bo najhuje? ... Ali je mogoče kaj hujšega?

V Tončkovih očeh ni več upornosti in sreposti. Mamica, vrnite se! Glejte... glejte... Tonček izpusti Micikini ročici, klone glavo, telo se mu strese...

Micike je strah v temnem kotu, ko je Tonček več ne drži za roke. Med novim potokom solz misli skoro šepetaje: »Mamica, ali v nebesih ne čujete svoje Micike?...«

»Mamica...« se iztrga Tončku med krčevitim jokom iz grla.

Micika se pritisne k Tončku, mimogrede ji zabega pogled poln strahu po čumnati.

Tisti hip vztrepeta. Silno vztrepeta in gleda, gleda, gleda...

Velika, žareča, v sijajen zlat plašč odeta kresnica prileti skozi okno, leti, leti v pasu mesečine naravnost proti njima.

Micika se strese. Prime Tončka za roko in jo stisne, stiska vedno krčeviteje in gleda, gleda, gleda...

Skoro do tam prileti žareča kresnica, do koder sega pogled zlatega večera. Obstoji — v temen kot se ne upa — pogleda, se obrne, odleti skozi okno nazaj na vrt.

Micika gleda, gleda, gleda na okno v nestrpnem pričakovanju.

»Tonček!«

Tonček plaka.

»Tonček!«

Tonček plaka neutolažljivo.

»Tonček, mamičina dušica!«

Tonček za hip zadrži jok.

»Mamičina dušica, Tonček!«

»Kje?« vpraša neverjetno in komaj zadržuje jok.

»Kaj je nisi videl?«

Tonček ne verjame in hoče nadaljevati z jokom.

»Ali Tonček,« — Miciki je težko govoriti prepričevalno, ker mora neprestano gledati na okno — »Tonček, kaj je res nisi videl? Čemu jočeš? Saj je tu, mamičina dušica je tu pri naju!«

»Kje?« se sunkoma obrne in zaslrmi v mesečino v čumnati in v temne kote.

»Tu je bila!... Skozi okno je priletela!... Velika, žareča kresnica!... Take še nisem videla!... Take niso druge dušice!... Taka

je samo dušica najine mamice!... Skozi okno je priletela... Letela, letela naravnost proti nama... Obstala... Naju pogledala... Odletela...«

»Skozi okno?« trepeča Tončkov glas.

»Da!«

Skokoma je Tonček pri oknu, oprime se železnih križev, se dvigne in napeto zre na vrt.

»Jo vidiš?« Micika vsa drhti ob njem.

Še napeteje gleda Tonček po vrtu. Mali ročici se treseta v naporu, ko morata držati celo telesce.

»Mora biti! V hišo se ne upal!«

»Ni je!« Tonček omahne, zaihti in se zgrudi k njenim nogam.

»Je, je! Saj sem jo videla! Pokažem ti jo! Primakniva klop!«

Primakneta klop, zlezeta nanjo in pritisneta vroči čeli k hladnemu železu.

Četvero široko odprtih oči bega, bega napeto in v mrzlični nestrpnosti za kresnicami po vrtu. Bega, bega, bega, da zasledi dušico svoje mamice...

ZIMSKE SANJE.

· Jože Pogačnik.

) Zimska polnoč.

V rumeni svetlobi topé se nemirne dobrave,
raz veje usipa se sneg in vznemirja jim spanje,
dan menda umreti ni mogel.

V samoti na golem drevesu vran kraka,
na mrzlo svetlobo pripet,
skoz speče oči me preganja njegova črnina
in vsega vznemirja.

O, v snegu sem sam in do gole bolesti
me zebe, zebe...

Ob oglu se ustavil cigan je s piščaljo globoko,
brat veter mu žvižga po njej in ne moreta proč.

Le buri, nemilostni svať, in me ženi,
ker kmalu od boli skopnim,
kakor ptica utone v daljavi.

In zjutraj so bile na oknu ledene pelinove rože...